

ს ა ი ს ს ს ა ი ს ს ა ი ს ს

**ქართულენოვანი ინტერნეტის სფერო - პრობლემები და
პერსპექტივები
(საინფორმაციო საზოგადოების კონტექსტში)**

ინტერნეტი ცოდნისა და ინფორმაციის გავრცელების უნიკალურ საშუალებას იძლევა. ცოდნის მარაგის გადაცემა, ძირითადად, ხდება ენის მეშვეობით. სამწუხაროდ, ინტერნეტის ეს შესაძლებლობა თანაბრად ხელმისაწვდომი არაა სხვადასხვა ენობრივი საზოგადოებისათვის. “ენების უდიდესი უმრავლესობა არ არის წარმოდგენილი გლობალურ ქსელში. მსოფლიოში 6000-მდე ენაა, მათგან მხოლოდ ათს იყენებს ინტერნეტმომხმარებელთა 84,3%, მათ შორის კი უპირატესობით (52%) სარგებლობს ინგლისური და ჩინური” (იუნესკოს ბროშურა 2015, გვ. 5).¹

ევროკავშირის მთავარი რეკომენდაცია, წევრი ქვეყნებისთვის, ენის ტექნოლოგიური განვითარების სახელმწიფო სტრატეგიის დოკუმენტის შექმნაა. რომელიც უნდა იყოს ქვეყნის სტრატეგიული განვითარების გეგმის ნაწილი. ენობრივი ტექნოლოგიები ხელს უწყობს ენობრივი მრავალფეროვნების შენარჩუნებას და, ამავე დროს, შესაძლებელს ხდის ენათა შორის ურთიერთობებს, როგორც ელექტრონული კომერცის, ასევე ელექტრონული მმართველობის, კულტურისა და განათლების სფეროში.

ინტერნეტტექნოლოგიების სწრაფ განვითარებას ქართული ენის ტექნოლოგიების ტემპი საგრძნობლად ჩამორჩება, რასაც თავისი განმაპირობებელი სუბიექტური და ობიექტური მიზეზები გააჩნია, კერძოდ:

- ობიექტურ მიზეზად შეიძლება ჩაითვალოს ის, რომ ინტერნეტი ამერიკაში შეიქმნა და ინგლისურენოვანი ტექნოლოგიაა, რამაც მნიშვნელოვანი სირთულეები შეუქმნა სხვა, განსაკუთრებით არალათინური ანბანის მქონე ენებს.

- სუბიექტურ მიზეზად მიგვაჩნია ის, რომ ენის ტექნოლოგიების პრობლემის მოგვარება ქვეყნის არც ერთ ხელისუფლებას პრიორიტეტად არ მიუჩნევია და დღემდე არ შექმნილა ენის განვითარების სტრატეგიული დოკუმენტი, რომელშიც გაწერილი იქნება ენობრივი ტექნოლოგიების განვითარების გეგმა.

მართალია, ქვეყნის ხელისუფლება დაჩქარებული ტემპით ცდილობს საქართველო ჩართოს ინფორმაციული გლობალიზაციის პროცესში,² მაგრამ

¹UNESCO, brochure 2015, A decade of Promoting Multilingualism in Cyberspace <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002327/232743e.pdf>

²საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს ვებგვერდზე განთავსებული ინფორმაციის მიხედვით, მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტ ინფრასტრუქტურის გასავითარებლად უპრეცედენტო, მასშტაბური პროექტი იწყება. მის ფარგლებში ოპტიკურ-ბოჭკოვანი კაბელის გამოყენებით დაიფარება 2 000-მდე დასახლებული პუნქტი, რომლის მოსახლეობაც აღემატება 200 ადამიანს. ამ მიზნისათვის, სააგენტოს ქვეშ შეიქმნა არაკომერციული იურიდიული პირი "OpenNet", რომელიც იქნება ნეიტრალური ოია დაშვების პრინციპით მომუშავე ოპერატორი. პროექტის განხორციელების შედეგად, მთელი საქართველოს მასშტაბით გაიზრდება კონკურენცია და მომხმარებლებს ექნებათ ინტერნეტ ოპერატორების შეუზღუდავი არჩევანი, რაც რეგიონებისა და მათი განვითარებისთვის უმნიშვნელოვანესია.

მოსახლეობის უმრავლესობა დარჩა პროცესის მიღმა. ამიტომ ინტერნეტი აღიქმება, როგორც გარკვეული საფრთხე კულტურული თვითმყოფადობის შენარჩუნებისთვის.

ტექნიკური პროგრესისა და საინფორმაციო ქსელების ეროვნული ინტერესების სამსახურში ჩასაყენებლად მთავრობას უნდა ჰქონდეს კონკრეტული სტრატეგია, რომელიც დაეფუძნება იმ იდეას, რომ საინფორმაციო საზოგადოების ფორმირება საქართველოსა და ქართული ენის საერთაშორისო არენაზე წარმოჩენის ახალ მძლავრ შესაძლებლობებს იძლევა, ამისათვის საჭიროა:

- ქართულენოვანი რესურსების შექმნის, მათი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფისა და საერთაშორისო დონეზე წარმოდგენის ხელშეწყობა;

- უნდა გაძლიერდეს ქართული საიტების ინტერნეტში განთავსება;

- სახელმწიფო სექტორი იძლეოდეს ქართული ენისა და ქართული კულტურის წარმოჩენის მაგალითს. სახელმწიფო სტრუქტურების ინტერნეტსაიტები უნდა იყოს მულტილინგვისტური და ქართულ ენასთან ერთად ისინი წარმოდგენილი უნდა იყოს მინიმუმ ერთ ევროპულ ენაზე;

- სათანადო ყურადღება უნდა დაეთმოს საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სფეროში ქართული ტერმინების დამკვიდრებას, განვითარებასა და სახელმწიფო სექტორში მათ სავალდებულო გამოყენებას. უნდა მოხდეს ისეთი პროექტების მხარდაჭერა, რომლებიც უზრუნველყოფს ლინგვისტური რესურსების შექმნას ინფორმაციის ავტომატური დამუშავებისა და ელექტრონულად გამოცემისთვის;

- საქართველომ აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღოს იმ პროექტებში, რომლებიც ხორციელდება ევროკავშირისა და ევროგაერთიანების ეგიდით ელექტრონული ლინგვისტური რესურსების სფეროში (კ. დემეტრაშვილი..., 2004, გვ. 107) ³

“საქართველოსთვის საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარების ჩარჩო-პროგრამა” საქართველოს მთავრობის, კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის, ინფორმატიზაციის სახელმწიფო დეპარტამენტის, მსოფლიო ბანკისა (WB) და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განვითარების პროგრამის (UNDP) საქართველოს წარმომადგენლობების ინიციატივით 2004 წელს მომზადდა. დოკუმენტის მიზანი კონცეფციის შექმნა იყო, რომელიც უნდა დახმარებოდა საქართველოს აღმასრულებელ ხელისუფლებას მთავრობის სხვა შტოებთან ერთად განესაზღვრა ქვეყანაში საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარების სტრატეგია და ტაქტიკა. ამ დოკუმენტში ცალსახანადაა ხაზგასმული ენობრივი ბარიერის პრობლემა და ეროვნული ინტერნეტსივრცის ენობრივი განვითარების აუცილებლობა. სამწუხაროდ, შემდგომ წლებში, საქართველოს ევროინტეგრაციის თემასთან მიმართებაში შემუშავებულ დოკუმენტებში ზემოთ ჩამოთვლილი საკითხები აღარ ფიგურირებს. ისეთი მნიშვნელოვანი დოკუმენტი, როგორცაა “ციფრული საქართველო: ელექტრონული საქართველოს სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2014-2018” (ბ.

³ საქართველოში საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარების ჩარჩო პროგრამა - <http://www.nplg.gov.ge/gsd1/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00---off-0civil2-00-1---0-10-0-0-0direct-10-4---0-1l-10-ka-50-20-about-00-3-1-00-0-01-1-0utfZz-8-00&cl=CL124&d=HASH01a45e6fea36d22e1dfea54b&x=1>

კრაზინა..., 2014)⁴ ენობრივი ტექნოლოგიების განვითარების საკითხს არც კი განიხილავს.

ქართული ენის ტექნოლოგიების პრობლემას გვერდს უვლის საქართველოს კულტურის სტრატეგიის დოკუმენტიც, რომელსაც საქართველოს მთავრობა პარიზის 2005 წლის კონვენციის “კულტურული თვითგამოხატვის მრავალფეროვნების დაცვის და ხელშეწყობის შესახებ”⁵ რეკომენდაციის შესაბამისად ქმნის, რომლის ერთ-ერთი სახელმძღვანელო პრინციპია “მთელ მსოფლიოში კულტურული თვითგამოხატვის მრავალფეროვნების თანასწორი ხელმისაწვდომობა და კულტურებისთვის თვითგამოხატვისა და გავრცელების საშუალებების ხელმისაწვდომობა” (I.2.7).⁶

ჩვენი ქვეყნის განვითარების სტრატეგიებში (სხვადასხვა სფეროში) საკმარისად თუ არ გავითვალისწინებთ საინფორმაციო საზოგადოების პირობებს, უახლოეს მომავალში ძალზე სერიოზული საფრთხე შეიძლება დაგვემუქროს; კერძოდ, საინფორმაციო იზოლაციის შედეგად ლიდერ სახელმწიფოებზე დამოკიდებულების გაზრდა და საბოლოო ჯამში ეროვნული სუვერენიტეტის შესუსტება. “...თუ არ ჩამოყალიბდა ერთიანი, ეროვნული საინფორმაციო სივრცე, არ შეიქმნება ეროვნული საინფორმაციო საზოგადოების პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური, ტექნოლოგიური და ეროვნულ-კულტურული პირობები, მაშინ გლობალურ საინფორმაციო გარემოსა და გლობალურ საინფორმაციო საზოგადოებაში მოხდება არა საქართველოს, არამედ მისი ცალკეული, ერთიანობას მოკლებული ფრაგმენტების ქაოტური ინტეგრაცია. ასეთი ინტეგრაცია შედეგად საქართველოს დეზინტეგრაციას მოიტანს, დაინგრევა საერთო ეროვნული ნიადაგი, საფუძველი გამოეცლება საერთო ეროვნულ კულტურას” (“რა არის საინფორმაციო საზოგადოება”, 2007, გვ. 9-10).⁷

ამ საფრთხეს საქართველოს ხელისუფლებამ უნდა დაუპირისპიროს გლობალიზაციის ეპოქისათვის ადეკვატური ეროვნული განვითარების სტრატეგია, რომელშიც პირველი რიგის პრიორიტეტი ქართული ენის სრული ტექნოლოგიზება იქნება.

იუნესკოს მიერ შემოთავაზებული კლასიფიკაციის მიხედვით, რომელიც შედგენილია ვირტუალურ სამყაროში ენათა კონტაქტის პირობებში არსებული რისკებისა და საჭიროებების გათვალისწინებით, გამოიყოფა ენათა ცხრა ჯგუფი. ქართული ენა, როგორც განვითარებადი ქვეყნის სახელმწიფო ენა, ამ კლასიფიკაციაში შეეჭვსე ჯგუფს შეესაბამება. იუნესკოს 12 წლიანი კვლევის შედეგების მიხედვით, ამ ჯგუფში შემავალი ენები ინტერნეტსივრცეში განიცდიან ორმაგ ზეწოლას ინგლისურისა და რეგიონში გაბატონებული ენისა (ჩვენს შემთხვევაში რუსულის). განსაკუთრებული რისკის ქვეშაა ის ენა, რომლისთვისაც ვირტუალურ სამყაროში ფუნქციონირების კონცეფცია არაა შემუშავებული.

⁴ https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjW5sW6vtfLAhUFRhQKHf-RBV8QFggbMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.dea.gov.ge%2Fuploads%2FGeorgia%2520Strategy%2520FINAL%2520_Geo_doc&usq=AFQjCNET_IYV9aCy3TQWJhVbDeKsRAufuw&sig2=r8QINNS4gCNZ51ftPseTXQ

⁵ საქართველოში რატეფიცირებულია და 2008 წლის 1 ოქტომბრიდან შევიდა ძალაში.

⁶ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1205118> მოძიებული 26 მაისს, 2016.

⁷ <http://www.lsg.gov.ge/contentimage/0011.pdf> მოძიებული 20 მარტს, 2016.

სწორედ ამ მდგომარეობაშია ქართული ენა, რომელიც ინტერნეტში აბსოლუტურად დაუცველია უცხოენოვანი გავლენისგან, რაც პირველ რიგში მის ლექსიკაზე აისახება.

ლექსიკოლოგია იცნობს სესხების ორ ხერხს: ზეპირსა და წერილობითს. საუკუნეების განმავლობაში სწორედ ამ ორი გზით ივსებოდა ქართული ლექსიკა უცხო სიტყვებით. 21-ე საუკუნეში ინტერნეტიზაციის მზარდმა მასშტაბებმა სიტყვათა სესხების მესამე, ყველაზე სწრაფი, ვირტუალური გზა გააჩინა.

ქართულენოვან ინტერნეტიზაციაში ლექსიკაზე არსებული უცხოენოვანი გავლენის შესასწავლად ჩავატარეთ კვლევა. საინფორმაციო სააგენტოების ვებგვერდებზე განთავსებული ახალი ამბების ტექსტებით შევქმენით ორი ბაზა 2013 და 2016 წლებში, თითოეული 15000 სიტყვის ოდენობით. უცხო სიტყვების რაოდენობრივი კვლევის შედეგებმა გვიჩვენა, რომ 2013 წლის ბაზაში 15000 სიტყვიდან 2724 უცხო სიტყვაა (750 სიტყვა მეორდება რამდენჯერმე), ანუ სიტყვათა საერთო რაოდენობის 18.16%. 2016 წელს კი 15000 სიტყვიან ბაზაში 3005 უცხო სიტყვაა, ანუ სიტყვათა საერთო რაოდენობის 20.03% (806 სიტყვა მეორდება რამდენჯერმე). სახეზე გვაქვს 3 წელიწადში თითქმის 2 %-იანი ზრდა.

იმის დასადგენად, თუ რომელი უცხო ენის ზეგავლენას განიცდის ქართული ენა ინტერნეტიზაციაში, ჩვენს საკვლევ ბაზაში აღმოჩენილ უცხო სიტყვებს, მათი რაოდენობა 1556-ია (ისინი მეორდება რამდენჯერმე და ჯამში 30000 სიტყვიან საანალიზო ბაზაში 5729 უცხო სიტყვა შეგვხვდა), ჩავუტარეთ ეტიმოლოგიური და შეპირისპირებითი ანალიზი. კვლევის შედეგების თვალსაჩინოებისათვის მოვახდინეთ ნასესხები უცხო სიტყვების სიტემატიზაცია: დავალაგეთ ანბანის მიხედვით, მივუწერეთ ეტიმოლოგია, ინგლისური და რუსული შესატყვისები.

ეტიმოლოგიური ანალიზი გვიჩვენებს, თუ საიდან მომდინარეობს სიტყვის ძირი და რომელ ენაში შეიძინა მან დამატებითი მნიშვნელობა, ხოლო სინქრონიული შეპირისპირებითი კვლევის შედეგად მოვახდინეთ უცხო სიტყვის კვალიფიკაცია ინტერნაციონალიზმად, ანგლიციზმებად და სხვადასხვა ენიდან ნასესხებ ლექსიკად.

კვლევის შედეგები გვიჩვენებს, რომ ჩვენს ბაზაში აღმოჩენილი ნასესხები 878 სიტყვიდან 181 ანუ 20%-ი ანგლიციზმია (მათ ცალკე განვიხილავთ), უცხო სიტყვათა ძირითად ნაწილს კი ინტერნაციონალიზმები წარმოადგენენ, რომელთაც ბერძნულ-ლათინური ძირი აქვთ, მათ საუკუნეების განმავლობაში დომინანტი ენების მეშვეობით (მე-19 საუკუნეში და მე-20 საუკუნის დასაწყისში ასეთი ენა იყო ფრანგული, ხოლო მე-20 საუკუნის მეორე ნახევარში და 21-ე საუკუნეში დომინანტი გახდა ინგლისური) შეიძინეს ახალი მნიშვნელობები და პირდაპირი თუ არაპირდაპირი გზით შემოვიდნენ ქართულში. ინტერნაციონალიზმად სიტყვის ლინგვისტური კვალიფიკაციის საშუალებას “მხოლოდ ენათა სინქრონიული დაპირისპირება იძლევა. ინტერნაციონალიზმის სიტყვებს სხვაგვარად საერთაშორისო სიტყვები ჰქვია. ...ინტერნაციონალიზმთან გვაქვს საქმე, როდესაც უცხო ენებიდან შემოსული სიტყვა რამდენიმე ენაში გავრცელებული და დამკვიდრებული” (რ. ლამბაშიძე, 1986, გვ. 124).

ინტერნაციონალიზმითა უმრავლესობა ქართულში შემოსულია რუსული ენის მეშვეობით, სესხებისას გათვალისწინებულია უცხო სიტყვათა ფონეტიკურ ადაპტაციასთან დაკავშირებული ნორმები, რომლებიც 1970 წელსაა შემუშავებული

ქართული სალიტერატურო ენის ნორმათა დამდგენი სახელმწიფო კომისიის მიერ. დღეს ინტერნეტში დომინანტი ენაა ინგლისური, შესაბამისად, მისი გავლენა აისახა სიტყვათა სესხების პროცესზეც, თუმცა რუსული ენის ზემოქმედებისაგან ქართულენოვანი ვირტუალური სამყაროც არაა თავისუფალი.

ინგლისური ენის არაწესიერება იწვევს უცხო სიტყვების ვარიანტულობას ქართულში, სესხებისას ამოსავალია ხან წარმოთქმა, ხან გრაფიკული ფორმა. ინტერნაციონალიზმებთან მიმართებაში ამ ტენდენციის გავრცელებულობის, ანუ საერთაშორისო ლექსიკაზე ინგლისური ენის ზეგავლენის მასშტაბების დასადგენად ჩავატარეთ კვლევა, რისთვისაც “ინტერპრენსიუსის” ვებგვერდის საძიებო სისტემა გამოვიყენეთ როგორც კორპუსი. სისტემის მეშვეობით მოვიძიეთ მართებული და მცდარი ფორმები.

ყველაზე გავრცელებული შეცდომაა კვ-ს ნაცვლად ქვ კომპლექსის გამოყენება. არსებული ნორმის მიხედვით იმ სიტყვებში, რომელთაც ბერძნულ-ლათინური ძირი აქვთ (ინტერნაციონალიზმების უმეტესობა ამ კატეგორიას მიეკუთვნება), qu კომპლექსი უნდა გადმოიცეს კვ (და არა ქვ) კომპლექსით (თქსნ, 1986, გვ. 47)⁸. მაგ.: უნდა იყოს “ადეკატური” და არა “ადექატური”; “ეკვივალენტი” და არა “ექვივალენტი”; “კვორუმი” და არა “ქვორუმი”; “კვოტა” და არა “ქვოტა”; “კოლოკვიუმი” და არა “კოლოქვიუმი”

ინტერპრენსიუსის ვებგვერდზე უცხო სიტყვა “ადეკატური” მოიძებნა 323 სტატიაში, ხოლო მისი არასწორი ფორმა “ადექატური” — 221-ში; “ეკვივალენტი” დაფიქსირდა 83 სტატიაში, ხოლო “ექვივალენტი” — 133-ში; “კვორუმი” დაფიქსირდა 301 სტატიაში, ხოლო “ქვორუმი” — 200-ში; “კვოტა” 187 სტატიაში მოიძებნა, ხოლო “ქვოტა” — 14-ში; “კოლოკვიუმი” ორ სტატიაში, ხოლო “კოლოქვიუმი” სამ სტატიაში.

რუსული ენის ზეგავლენით, ინტერნაციონალიზმების ქართულად გადმოცემისას გავრცელებული შეცდომაა თ-ს ნაცვლად ტ-ს გამოყენება. რუსულ ენაში ისევე, როგორც გერმანულსა და ფრანგულში ეს ორივე ბგერა ბერძნულ-ლათინურისა ერთნაირად გამოითქმის; წერისას გერმანულსა და ფრანგულში თ-ს წერენ th-თი, ხოლო ტ-ს t-თი, რუსულს კი მხოლოდ T მოუბოვება. ნორმის მიხედვით ქართულში ყველა ის ბერძნული და ლათინური სიტყვა, სადაც თ არის, თ-თი უნდა გადმოიცეს და არა ტ-თი, ხოლო, როცა ბერძნულ-ლათინურში ტ არის, ასეთი სიტყვა ტ-თი უნდა იწერებოდეს (თქსენ, 1986, გვ. 41). მაგ.: “სიმპათია” და არა “სიმპატია”, “ფსიქოპათი” და არა “ფსიქოპატი”.

ინტერპრენსიუსის ვებგვერდზე სიტყვა “სიმპათია” 252 სტატიაში მოიძებნა, ხოლო მისი ანტონიმური ფორმა “ანტიპათია” — 28-ში, “ფსიქოპათი” — 11-ში. მათი არასწორი ვარიანტები “სიმპატია” — 40-ში, “ანტიპატია” — ცხრაში, ხოლო “ფსიქოპატი” ორ სტატიაში დაფიქსირდა.

რუსული ენის ზეგავლენით ხშირად ირღვევა ნორმა, რომლის მიხედვით კტ (ct) კომპლექსის შემცველი სიტყვები ქართულში გადმოიცემა ქტ-თი (თქსენ, 1986, გვ. 48). მაგ.: უნდა იყოს “კომპაქტური” და არა “კომპაკტური”, “ეკლექტური” ან “ეკლექტიკური” და არა “ეკლექტური” ან

⁸ თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ნორმები

“ეკლექტიკური”. “ინტერპრესნიუსის ვებგვერდზე **“კომპაქტური”** 215 სტატიაში, **“კომპაქტური”** – შვილში, **“ეკლექტიკური”** – 37-ში, **“ეკლექტიკური”** – 18-ში, **“ეკლექტიკური”** – ოთხში და **“ეკლექტიკური”** – რვაში მოიხსენიება.

კვლევის შედეგები გვიჩვენებს, რომ ვირტუალურ სივრცეში ქართული ენა განიცდის, როგორც ინგლისურის ასევე რუსული ენის ზეგავლენას, რაც ნათლად აისახება საერთაშორისო ლექსიკის ქართულად გადმოცემის პროცესში. ენაში სახეზეა პარალელური ფორმები, ამ საკითხის გადასაწყვეტად ანგარიში უნდა გაეწიოს შემდეგ სამ გარემოებას:

ა) რომელი ფორმა უფრო სწორია იმ ენის მიხედვით, საიდანაც ესა თუ ის სიტყვა მომდინარეობს;

ბ) რომელი ფორმა არ ეწინააღმდეგება ქართულ ნორმებს;

გ) რომელი ფორმაა დღევანდელ სამწერლობო ენაში გაბატონებული (თქვენ, 1986, გვ. 40).

სწორედ ამ პრინციპების გათვალისწინებითაა შედგენილი 1970 წელს თანამედროვე სალიტერატურო ენის ნორმები, მაგრამ მას შემდეგ 46 წელი გავიდა, ენაში არაერთი პრობლემა და საკამათო საკითხი დაგროვდა, რომელთაც ხელახალი გადააზრება და გადაწყვეტა სჭირდებათ. თანამედროვე ენათმეცნიერები ერთხმად თანხმდებიან, რომ დროა ჩამოყალიბდეს ახალი ნორმები, რომელშიც გადაწყვეტილი იქნება ყველა ის პრობლემატური საკითხი, რომლის წინაშეც დღეს ქართული ენა დგას.

2015 წლის 22 ივლისს პარლამენტმა მიიღო და 2016 წლის 1 იანვრიდან, ეტაპობრივად, 14 თებერვლამდე სრულად შევიდა ძალაში კანონი “სახელმწიფო ენის შესახებ” (#4084), რომელშიც ქართული ენის წინაშე მდგარი ყველა პრობლემური საკითხია გათვალისწინებული. ამ დოკუმენტით სახელმწიფომ აიღო ვალდებულება ხელი შეუწყოს საინფორმაციო ტექნოლოგიებში ენის სრულფასოვან გამოყენებას (მუხლი 31.1). კანონის მიხედვით, შეიქმნება ენის ერთიანი პროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს: “სახელმწიფო ენის სტრუქტურის, ისტორიისა და ფუნქციონირების თავისებურებათა თანამიმდევრულ კვლევას; თანამედროვე ქართულის ერთიან ლექსიკოგრაფიულ უზრუნველყოფას; ქართული სალიტერატურო ენის ნორმებისა და ტერმინოლოგიური სტანდარტების სრული კორპუსის მომზადებას”; “სახელმწიფო ენის სრულ ტექნოლოგიურ უზრუნველყოფას; ენობრივი მონაცემების (ტექსტების) თანამედროვე, სრულყოფილი ციფრული ბაზების შექმნას; საძიებო, ანალიზურ-ოპერატიული და მთარგმნელობითი კომპიუტერული პროგრამების მომზადებას”(მუხლი 37.3 ბ,გ).⁹

ენის კანონი რამდენიმე თვეა რაც ამოქმედდა, ამიტომ მის ეფექტურობაზე ჯერ ძალიან ადრეა საუბარი, თუმცა, ბოლო წლების განმავლობაში ხელისუფლების მიერ მიღებული რამდენიმე განუხორციელებელი ინიციატივა, აუთოქმედებელი დადგენილება და მხოლოდ განკარგულების ფურცელზე შექმნილი განყოფილება სამწუხარო სკეფციზიზმის საფუძველს იძლევა.

¹ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2931198>

მიუხედავად იმისა, რომ ქართული ენა წარმოადგენს საქართველოს ისტორიულ-კულტურულ მემკვიდრეობასა და მისი სახელმწიფოებრიობის აუცილებელ პირობას, არის საქართველოს ყველა მოქალაქის საერთო სახელმწიფოებრივი კუთვნილება. სახელმწიფო ყველა თავის ფუნქციას აღასრულებს ამ ენაზე, იცავს მას და განსაზღვრავს მისი, როგორც სახელმწიფო ენის, ფუნქციონირებისა და განვითარების პოლიტიკას (სახელმწიფო ენის შესახებ კანონი). დღემდე საქართველოს ვერცერთმა ხელისუფლებამ ვერ მოახერხა ქართულენოვანი ინტერნეტსივრცისათვის კონცეფციის შემუშავება და საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების კოორდინირებული და დაგეგმილი განვითარება.

დამოწმებული ლიტერატურა

კ. დემეტრაშვილი, ვ. გურგენიძე, ზ. ჩაგანავა, 2004 - კ. დემეტრაშვილი, ვ. გურგენიძე, ზ. ჩაგანავა, “საქართველოსთვის საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარების ჩარჩო-პროგრამა“, 2004. <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00—off-0civil2—00-1—0-10-0-0—0direct-10—4—0-11—10-ka-50—20-about—00-3-1-00-0-01-1-OutfZz-8-00&cl=CL1.24&d=HASH01a45e6fea36d22e1dfea54b&x=1> moZiebuli 5 ivniss, 2016.

თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, თბ., 1986.

იუნესკოს ბროშურა, 2015 - UNESCO, brochure 2015, A decade of Promoting Multilingualism in Cyberspace <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002327/232743e.pdf> moZiebuli 5 ivniss, 2016.

კანონი სახელმწიფო ენის შესახებ, 2015. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2931198> მოდიებული 5 ივნისს, 2016.

ბ. კრაბინა, პ. ლიუ, 2014 - ბ. კრაბინა, პ. ლიუ, „ციფრული საქართველო: ელექტრონული საქართველოს სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2014-2018“, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjW5sW6vtfLAhUFRhQKHf-RBV8QFggBMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.dea.gov.ge%2Fuploads%2FGeorgia%2520Strategie%2520FINAL%2520_Geo_.doc&usq=AFQjCNET_1YV9aCy3TQWJhVbDeKsRAufuw&sig2=r8Q1NNS4gCNZ51ftPseTXQ მოდიებული 5 ივნისს, 2016. რა არის საინფორმაციო საზოგადოება, ეფექტიანი მმართველობის სისტემის და ტერიტორიული მოწყობის რეფორმების ცენტრი, თბ. 2007. <http://www.lsg.gov.ge/contentimage/0011.pdf> მოდიებული 5 ივნისს, 2016.

რ. ლამბაშიძე, 1986 - რ. ლამბაშიძე, ქართული სამეცნიერო ტერმინოლოგია და მისი შედგენის ძირითადი პრინციპები, თბ., 1986.

KHATUNA BABUNASHVILI

GEORGIAN INTERNET SPACE - PROBLEMS AND PERSPECTIVES
(Lexis of news agencies)

The subject matter of the article is European politics of internet multilingual development in terms of Georgian internet space. According to classification offered by UNESCO, which is formed by considering risks and needs existing in the internet world in conditions of language contact, nine groups of languages can be distinguished.

Georgian language as a state language of developing state, is relevant to the sixth group in this classification. According to the consequences of 12 years' research of UNESCO, languages of these groups suffer double impact in internet space from English and from dominant language of the region (in our case Russian).

Language which has no worked out conception for functioning in virtual world suffers more risk. Georgian language suffers from that very condition, which is absolutely unprotected from foreign influence, which first of all is reflected on its lexis. This is confirmed by our research results, particularly, lexical analyses of news placed on the web pages of news agencies: Pirveli, inter press news and media news.

Government should solve this problem by resisting this threat with national development strategy adequate for the globalization epoch, where the first scale priority will be given to launching Georgian language technical field.